

злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини: закон України від 7 жовт. 2014 р. № 1689-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 46. Ст. 2046. 3. Маринів В. Проблеми оскарження судових рішень, прийнятих у заочному (спеціальному) кримінальному провадженні. *Право України*. 2015. № 7. С. 75–81. 4. Ухвала Червонозаводського районного суду м. Харкова від 5 лип. 2016 р., спр. № 646/6911/16-к // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58832658> (дата звернення: 01.10.2017). 5. Ухвала Апеляційного суду Харківської області від 8 лип. 2016 р., спр. № 646/6911/16-к // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58893991> (дата звернення: 01.10.2017).

Одержано 07.10.2017

УДК 343.13(477)

Олена Олександрівна ЖУПАНОВА,

аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ,
суддя Первомайського міськрайонного суду
Харківської області

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ З БОКУ СЛІДЧОГО СУДДІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Основна мета функції судового контролю полягає у захисті прав і законних інтересів учасників кримінального судочинства. Для її досягнення перед судовим контролем постає низка завдань: 1) запобігти неправомірним діям і рішенням, що порушують конституційні права і свободи громадян; 2) відновлювати права, безпідставно порушені органами досудового розслідування; 3) надавати правомірним діям і рішенням особи, що провадить дізнання, слідчого, прокурора юридичної сили, легалізуювши, тим самим, отримані докази; 4) сприяти винесенню правосудного вироку при вирішенні справи по суті [1, с. 896]. При цьому, ще до прийняття КПК України 2012 року В.Тертишник та О.Тертишник стверджували, що судовий контроль не повинен витіснити прокурорський нагляд, а суд на досудових стадіях процесу має виконувати саме функцію захисту прав і свобод людини та застосовувати свою юрисдикцію лише там, де йдеться про конституційні права і свободи людини, а не стосовно будь-яких правопорушень [2, с. 49].

На думку Т.Г. Ільєвої, під судовим контролем у кримінальному процесі, слід розуміти напрям діяльності слідчого судді на стадії досудового розслідування, а також під час застосування екстрадиційної процедури, що забезпечує законність рішень і дій слідчого, прокурора з метою дотримання прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні. Учена виокремила два види здійснення функції судового контролю у кримінальному процесі: 1) слідчий суддя приймає рішення про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, надає дозвіл на проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій (попередній судовий контроль); 2) розглядає скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора (наступний судовий контроль) [3, с. 213].

Новелою чинною КПК України 2012 року є те, що прийняття рішення про обрання запобіжних заходів і продовження строку їх дії віднесено до виключної компетенції слідчого судді (під час досудового розслідування) або суду (в судовому провадженні). Це пояснюється високою цінністю прав і свобод людини, яка викликає необхідність впровадження особливої процедури, що містить гарантії, які унеможливають їх безпідставне обмеження під час здійснення кримінального провадження. Саме така процедура становить зміст окремого судового провадження щодо забезпечення судом законності обмеження конституційних прав і свобод людини під час досудового розслідування. Відповідно до вимог нового КПК.

України за необхідності застосувати запобіжний захід слідчий за погодженням із прокурором чи прокурор ініціюють розгляд слідчим суддею клопотання про застосування

запобіжних заходів і при постановленні відповідної ухвали отримують законну правову підставу для обмеження права людини під час провадження досудового розслідування кримінального правопорушення. Використання при обмеженні прав людини судової процедури, яка відповідає вимогам справедливості і заснована на конституційних засадах рівності учасників судового процесу перед законом та судом, змагальності сторін і свободі надання ними суду своїх доказів та доведенні перед судом їх переконливості, презумпції невинуватості, забезпечує дію принципу правової визначеності й унеможливорює прийняття непередбачуваних для суб'єкта права на судовий захист рішень і свавільне обмеження його прав і свобод. Багатовікова юридична практика підтверджує, що саме за допомогою судової процедури вдається найбільш справедливо визначити міру свободи та міру відповідальності суб'єктів правовідносин [4, с. 221–222].

Водночас на сьогодні трапляються випадки неналежного виконання слідчими суддя своїх обов'язків. Наприклад, слідчим суддею Шевченківського району м. Києва під час розгляду клопотання заступника прокурора м. Києва про перевірку наявності підстав для подальшого тримання під вартою було встановлено, що громадянин Російської Федерації С, який розшукується компетентними органами Республіки Молдови для притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення низки злочинів. У результаті розгляду клопотання слідчий суддя змінив запобіжний захід на домашній арешт. Незабаром громадянин Г. знову зник, наразі триває його розшук.

Таким чином, проведене дослідження наочно свідчить про необхідність подальшого комплексного вивчення питань судового контролю з боку слідчого судді у кримінальному провадженні, що надасть можливість запропонувати більш конструктивні пропозиції удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України.

Список бібліографічних посилань: 1. Туманянц А. Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. *Форум права*. 2011. № 2. С. 896–901. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_2_146 (дата звернення: 10.10.2017). 2. Тертишник В., Тертишник О. Функції та гарантії незалежності прокурора у правовій державі. *Вісник прокуратури*. 2010. № 6. С. 47–53. 3. Ільєва Т. Г. Функція судового контролю у кримінальному процесі: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2014. 259 с. 4. Грошевий Ю. М., Шило О. Г. Підстави обрання запобіжних заходів за новим КПК України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 220–226.

Одержано 13.10.2017

УДК 343.131.5

Назар Сергійович ЗАХАРЧЕНКО,

студент 3 курсу Інституту підготовки
кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

УЧАСТЬ СТОРОНИ ЗАХИСТУ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ОСНОВНА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ

Становлення та розвиток кримінального процесуального законодавства України супроводжується розробленням різноманітних законопроектів, прийняттям нових законів, імплементації європейських стандартів з реалізації процесуальних прав підозрюваного (обвинуваченого). Не є виключенням норми законодавства, якими забезпечується та гарантується право людини на захист; умови та порядок вибору захисника; норми, направлені на гуманізацію кримінальних процесуальних відносин; підвищення рівня захисту прав, свобод та законних інтересів особи, які призвані вдосконалювати ті правові інститути, що існують (наприклад, змагальність сторін).